

Podstawowym założeniem prezentowanej tutaj źródłowo-krytycznej edycji korespondencji Fryderyka Chopina jest opracowanie wszystkich zachowanych listów pisanych przez kompozytora i do niego nadesłanych. Założenie to dostosowano do stanu spuścizny epistolarnej artysty, która w wyniku wielu wydarzeń i kataklizmów dziejowych zarówno w XIX, jak i w XX wieku uległa rozproszeniu bądź zaginęła.

Korespondencja Chopina została ułożona chronologicznie w trzech tomach. Kryterium podziału określają ważne cezury w biografii i działalności twórczej kompozytora. Tom pierwszy zawiera listy od 6 grudnia 1816 do 15 września 1831 roku, a więc pochodzące z młodzieńczego okresu życia artysty spędzonego w Warszawie i zakończonego wyjazdem z kraju niedługo przed wybuchem powstania listopadowego – najpierw do Wiednia, a następnie do Monachium i Stuttgartu już w drodze do Francji. Pierwszą cezurę stanowi zatem data przyjazdu Chopina do Paryża 5 października 1831 roku. W drugim tomie znalazła się korespondencja z lat jego pobytu w stolicy Francji oraz na Majorce, poczynając od pierwszego znanego listu z tego okresu napisanego 18 listopada 1831, a kończąc na ostatnim liście z wspólnej podróży majorkańskiej z George Sand i jej dziećmi, wysłanym z Marsylii 21 maja 1839 roku. Przyjazd do Nohant (1 czerwca 1839) i początek pierwszego letniego pobytu Chopina w posiadłości George Sand wyznacza kolejną cezurę w naszej periodyzacji korespondencji. Trzeci tom (w przygotowaniu) będzie obejmował listy pisane od 2 czerwca 1839 do ostatnich listów w jego życiu skierowanych do przyjaciół: Tytusa Woyciechowskiego (12 września 1849) i Auguste’a Franchomme’a (17 września 1849). Kontynuacją tej trzytomowej edycji stanie się tom zatytułowany *Listy o Chopinie* poszerzający główny materiał epistolarny. Opracowanie będzie zawierać korespondencję dotyczącą kompozytora, ułożoną chronologicznie w dwóch częściach: pierwsza pomieści listy pisane za jego życia, druga – listy od daty jego śmierci do roku 1881, kiedy umiera Izabella Barcińska, ostatnia przedstawicielka najbliższej rodziny kompozytora.

Listy zamieszczone w drugim tomie odzwierciedlają najważniejsze wydarzenia w biografii Chopina oraz proces jego dojrzewania jako człowieka i artysty. Szybko wszedł w środowisko muzyczne Paryża, zawierał przyjaźnie ze znanymi kompozytorami, wirtuozami i wydawcami, nawiązywał kontakty z polskimi emigrantami oraz przedstawicielami miejscowej arystokracji i burżuazji. Zaczął udzielać lekcji gry na fortepianie, zyskując wielu uczniów, a począwszy od 25 lutego 1832 roku często występował na koncertach. Jego utwory ukazywały się drukiem w renomowanych wydawnictwach w Paryżu, Lipsku, Londynie i były recenzowane w czasopiśmie francuskich oraz niemieckich. Zdobył uznanie najwybitniejszych twórców i artystów-wirtuozów nie tylko z kręgu paryskiego, ale również pochodzących z innych ośrodków europejskiego życia muzycznego. Odnosił jednocześnie sukcesy towarzyskie jako mile widziany gość paryskich salonów i ambasad. Na lata 1835–1836 przypadają z kolei jego spotkania z rodzicami w Karlsbadzie oraz z rodziną Wodzińskich w Dreźnie i Marienbadzie, próżna nadzieja na małżeństwo

z Marią Wodzińską, a także wymiana listów z Teresą Wodzińską i Marią, zakończona jesienią 1837. Już wtedy w życiu Chopina pojawiła się George Sand i wkrótce wyruszyli razem z jej dziećmi w „romantyczną” podróż na Majorkę. Ostatnie listy z tego okresu pochodzą z Marsylii, gdzie zatrzymali się w drodze powrotnej do Francji.

* * *

Opracowanie drugiego tomu *Korespondencji Fryderyka Chopina* nie byłoby możliwe bez pomocy wielu osób i instytucji. Pragniemy przede wszystkim wyrazić wdzięczność J. M. Rektorowi Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr. hab. Marcinowi Pałysowi oraz dyrektorowi Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr. hab. Sławomirze Żerańskiej-Kominek za objęcie instytucjonalną opieką naszego projektu.

Za zgodę na nieodpłatną reprodukcję materiału ilustracyjnego kierujemy podziękowanie do prywatnych kolekcjonerów oraz do Dyrekcji następujących instytucji: Towarzystwa im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina w Warszawie, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Zamku Królewskiego w Warszawie, Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego, Biblioteki Polskiej w Paryżu, Kantonsbibliothek Vadiana w Sankt Gallen, Library of Congress w Waszyngtonie, The Dumbarton Oaks Research Library and Collection w Waszyngtonie, Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek w Jenie.

Wśród wielu osób z kraju i z zagranicy, którym winni jesteśmy podziękowanie za wszelkiego rodzaju pomoc w uzyskaniu materiałów i informacji przy opracowaniu drugiego tomu *Korespondencji*, znaleźli się P.T.: Dorota Babilas (Instytut Anglistyki, Uniwersytet Warszawski), Frances Barulich (The Morgan Library & Museum, Music Manuscripts and Printed Music, Nowy Jork), Andrzej Bednarczyk (Warszawa), Przemysław Jan Bloch (Nowy Jork), Thierry Bodin (Paryż), Iwona i Dezső Börcsök (Budapeszt), Kinga Börcsök (Zug, Szwajcaria), Antoni Buchner (Berlin), Izabella Butkiewicz (Biblioteka Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina, Warszawa), Jaume Capllonch Ferrà (Valldemossa), Rosa Capllonch Ferrà (Valldemossa), Marie-Christine Célérier (Francja), Annie Chassagne (Bibliothèque de l'Institut de France, Paryż), Dorota Ciężadlik (Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków), Barbara Contamin (Paryż), Anna Czarnocka (Biblioteka Polska, Paryż), Beata Długajczyk (Gabinet Grafiki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Wrocław), Urszula Dragońska (Zakład Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Narodowej, Warszawa), Waleria Dworietzkowa (Rosyjska Biblioteka Narodowa, Sankt Petersburg), biskup Franciszek Dziuba (Diecezja Łowicka, Łowicz), Jean-Jacques Eigeldinger (Colombier, Szwajcaria), Natalia Elagina (Rosyjska Biblioteka Narodowa, Sankt Petersburg), Marion Fey (Historisches Archiv der Stadt Köln), Olga Filipowa (Rosyjska Biblioteka Narodowa, Sankt Petersburg), Remigiusz Forycki (Warszawa), Rudolf Gamper (Kantonsbibliothek Vadiana, Sankt Gallen), Jan Gaspar (Poznań), Iris Geisler (Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena), Jeremiusz Gleńsk (Poznań), Magdalena Glodek (Biblioteka Polska, Paryż), Wolfgang Göldi (Kantonsbibliothek Vadiana, Sankt Gallen),

Dominique Goncalvès (Casa de Velázquez, Madryt, CEMMC, Université de Bordeaux), Małgorzata Górzyńska (Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Warszawa), Krzysztof Grabowski (Paryż), Anna Graff (Sekcja Zbiorów Graficznych i Kartograficznych Biblioteki Jagiellońskiej, Kraków), Małgorzata Grąbczewska (Biblioteka Polska, Paryż), Anna Grochala (Gabinet Rycin i Rysunków Muzeum Narodowego w Warszawie), **Maria Grońska** (Warszawa), Danuta Jackiewicz (Zbiory Ikonograficzne i Fotograficzne Muzeum Narodowego w Warszawie), Magdalena Jamróży (Warszawa), Maciej Janicki (Muzeum Fryderyka Chopina w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina, Warszawa), Walentyna Janta (Nowy Jork), Iwona Januszkiewicz-Rembowska (Biblioteka Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego), Danuta Jasińska (Poznań), Jean Jude (Saint Pierre des Corps, Francja), Barbara Kalinowska (Gabinet Zbiorów Muzycznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie), Jeffrey Kallberg (University of Pennsylvania, Department of Music), Ewa Kawczyńska-Sinclair (Luksemburg), Emilia Kolinko (Warszawa), Jan Konopka (Genewa), Łukasz Kossowski (Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Warszawa), Krystyna Kotuła (Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, Włocławek), Kazimierz Kozica (Biblioteka Naukowa Zamku Królewskiego, Warszawa), Martyna Kozłowska (Biblioteka Publiczna, Warszawa), Magdalena Kulig (Muzeum Fryderyka Chopina w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina, Warszawa), Małgorzata Kumala (Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków), Jan Lauridsen (The Library of Congress, Music Division, Waszyngton), Teresa Lewandowska (Warszawa), Helmut Loos (Lipsk), François Luguenot (Saint-Maur, Francja), Chantal de Luppé (Beaurepaire, Francja), Piotr Maculewicz (Gabinet Zbiorów Muzycznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie), książdź Andrzej Stanisław Majkut (Muzeum Diecezjalne i Archiwum Diecezji Łowickiej, Łowicz), Anna Malewicz-Madey (Warszawskie Towarzystwo Muzyczne), Anna Masłowska (Zbiory Ikonograficzne i Fotograficzne Muzeum Narodowego w Warszawie), Wolfgang Mecklenburg (Autographenhandlung J. A. Stargardt, Berlin), Jerzy Marian Michalak (Gdańsk), Monika Michałowicz (Zakład Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Narodowej, Warszawa), Grażyna Michniewicz (Muzeum Fryderyka Chopina w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina, Warszawa), Jerzy Miziołek (Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego), Przemysław Mrozowski (Zamek Królewski w Warszawie), Piotr Mysłakowski (Warszawa), Zbigniew Naliwajek (Warszawa), Mariola Nałęcz (Zakład Zbiorów Muzycznych Biblioteki Narodowej, Warszawa), Klaus W. Niemöller (Kolonja), Andrzej Niewęglowski (Paryż), **Tomasz Niewodniczański** (Bitburg), Henryk F. Nowaczyk (Poznań), Alojzy Z. Nowak, b. prorektor Uniwersytetu Warszawskiego, Janusz Nowak (Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków), Monika Ohnio (Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Warszawa), Magdalena Oliferko (Bazylea), Elżbieta Pajor (Biblioteka Polska, Paryż), Wojciech Pazdro (Paryż), Janusz Pezda (Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków), Agata Pietrzak (Zakład Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Narodowej, Warszawa), Włodzimierz Pigła (Zakład Zbiorów Muzycznych Biblioteki Narodowej, Warszawa), Ewa Piskurewicz (Gabinet Rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego), **Jerzy Popieł** (Warszawa), Paweł Prokop (Biblioteka Książąt Czartoryskich, Kraków),

Jean Christophe Prümm (Staatsbibliothek zu Berlin, Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv zu Berlin), Krystyna Pyczkova (Warszawa), Gabriel Quetglas Olin (Palma de Mallorca), Fabienne Queyroux (Bibliothèque de l'Institut de France, Paryż), Marie-Paule Rambeau (Paryż), Marek Rezler (Poznań), D. W. Rodionow (Centralne Państwowe Muzeum im. A. A. Bachruszina, Moskwa), William J. Rodriguez (USA), Katarzyna Rosiak (Muzeum Poczty i Telekomunikacji, Wrocław), Arkadiusz Roszkowski (Muzeum Fryderyka Chopina w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina, Warszawa), Ewa Rutkowska (Biblioteka Polska, Paryż), Iwona Senica (Muzeum Fryderyka Chopina w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina, Warszawa), Sławomir Schiller (Zakład Rękopisów Biblioteki Narodowej, Warszawa), Bożena Schmid-Adamczyk (Genewa), Bettina Schmidt-Czaia (Historisches Archiv der Stadt Köln), Ewa Sławińska-Dahlig (Warszawa), Andreas Sopart (Archiv-Sammlungen des Breitkopf & Härtel-Verlags, Wiesbaden), Irena i Andrzej Spózowie (Warszawskie Towarzystwo Muzyczne), Witold Straus (Warszawa), Elżbieta Szczurko (Toruń), Artur Szklener (Narodowy Instytut Fryderyka Chopina), Ewa Talma-Davous (Paryż), Johanna Triebe (Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena), Éric Van Lauwe (Paryż), Didier Van Moere (Paryż), Benjamin Vogel (Lund, Szwecja), Elisabeth Walle (Bibliothèque nationale de France, Sekcja Polska, Paryż), Jan Węcowski (Warszawa), Weronika Witczak (Warszawa), Mariusz Wrona (Warszawa), Tomasz Żukowski (Warszawa).

Najserdeczniej dziękujemy Krystynie Gołębiewskiej z Gdyni, praprawnuczce siostry Fryderyka Chopina, Ludwiki Jędrzejewiczowej, za dzielenie się z nami wiadomościami o rodzinie.

Wiele zawdzięczamy Sophie Ruhlmann, która podjęła się roli konsultanta naukowego naszego projektu. Pragniemy wyrazić wielkie uznanie i wdzięczność za jej zaangażowanie oraz znaczną pomoc w pozyskiwaniu materiałów źródłowych i bibliograficznych.

Za wydatną pomoc w sprawach organizacyjnych w ostatniej fazie przygotowania naszego projektu dziękujemy Barbarze Świderskiej z Biblioteki Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Dziękujemy również Joannie Żurowskiej, Janowi Gałązce, Korduli Gryglak, Hannie Krochmalewskiej, Barbarze Mroczek, Jerzemu Toeplitzowi za konsultacje dotyczące tłumaczeń z języków obcych.

Wyrazy wdzięczności kierujemy do Dyrektora Wydawnictw Uniwersytetu Warszawskiego Anny Szemberg za życzliwość i narzucenie szybkiego tempa opracowania redakcyjnego oraz do Redaktora Naczelnej Anny Kędziorek. Redaktor prowadzącej Marii Szewczyk składamy podziękowania za wszystkie uwagi, sugestie i pomoc w doprowadzeniu tomu do publikacji. Za trud włożony w przygotowanie tekstu do druku gorąco dziękujemy redaktorkom tomu: Elżbiecie Błuszkowskiej i Marcie Wilińskiej.

*Zofia Helman
Zbigniew Skowron
Hanna Wróblewska-Straus*

Warszawa, czerwiec 2017